

Setkání s „věcí“ (s „věcmi“)

Patočka říká (7243, s. 25): „Výsledek každého setkání je určitý dojem, určitá zkušenost, AISTHÉISIS.“ Už bylo řečeno, že o skutečném „setkání“ lze mluvit jen tam, kde jde o aktivu na obou stranách, tj. že pouhé potkání (natož pouhé míjení) ještě zdaleka není setkáním. Ale jak může být „věc“ aktivní (pokud to je vskutku „věc“ a nikoli bytost nebo subjekt)? Jen tak, že aktivní subjekt propůjčí něco ze své aktivity oné pouhé „věci“ a „představí“ ji aktivně sám sobě, když se věc nemůže subjektu aktivně „představit“ sama. A to je právě případ, kdy se (aktivní) subjekt-událost setkává s nějakou hromadou, které není vnitřně sjednocena a tudíž nemá subjekt (event. není subjektem). Subjekt-událost může mít nějaký „djem“ setkání, a může dokonce na toto nepravé setkání nějak reagovat, jako by to bylo nějaké (pravé) jsoucno (ačkoli ve skutečnosti není). V takovém případě proto nebudeme mluvit o skutečném (pravém) setkání, nýbrž o nepravém setkání, kdy subjekt, který se setkává s nějakou hromadou a takříkajíc „mylně“ na ni reaguje, jako by to byl nějaký druhý subjekt. – Vůbec je ve fenomenologii jakýsi – řekl bych – relikt „animismu“: když slyším takové formulace, jako že se nám věci „dávají“, že „vyvstávají do jasnosti“ a podobně, vadí mi, že to – možná dokonce cílevědomě – zastírá zásadní rozdíl mezi hromadami a skutečnými celky, tj. subjekty. Je ovšem třeba přiznat, že z hlediska subjektu, který se „setkává“ s hromadou, může v něm někdy vyvstávat „djem“, eventuálně „zkušenost“, tedy AISTHÉISIS (třeba na velmi nízké úrovni reaktibility), jako by opravdu šlo o setkání aktivní i z druhé strany, tj. ze strany ve skutečnosti neaktivní „hromady“. Ale uznání, že k takovým „omylům“ vskutku někdy dochází, nemůže ještě sloužit jako argument pro zanedbávání rozdílu mezi skutečným setkáním, jaké je možné jen mezi dvěma aktivními i subjekty. „Djem“, že hromada je celek, je stejně mylný a neplatný, jako „djem“ opačný, totiž že celek je hromada, tedy že subjekt je pouhá „věc“, pouhý „předmět“.

(Písek, 080209-1.)